

СПИСОК ЛІТЕРАТУРЫ:

1. Аварии и катастрофы. Предупреждение и ликвидация последствий: Учеб. пособие: В 6 кн. / Под ред. В. А. Котляревского и А. В. Забегаева. - М.: Изд-во АСВ, 2001-2005.
2. Антошкина Л.И. Моделирование аварийных ситуаций на промышленных объектах и безопасность жизнедеятельности / Л.И. Антошкина, Н.Н. Беляев, Л.Ф. Долина, Е.Д. Коренюк – Д.: Нова ідеологія, 2011. – 123 с.
3. Беляев Н.Н. Моделирование процесса загрязнения атмосферы при горении твердого ракетного топлива / Н.Н. Беляев, А.В. Берлов // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Серія «Механіка». –2013.Вип. 17, т.1. С.179 – 184.
4. Беляев Н.Н. Математическое моделирование прогрева корпуса первой ступени ракеты РС-22 при иницированном воздействии / Н.Н. Беляев, А.В. Берлов, А.И. Губин // Збірник наукових праць НГУ. Д.: Національний гірничий університет, 2012. – № 38. – С.192 – 201.
5. Беляев Н.Н. Численное моделирование загрязнения воздушной среды на промплощадках. / Н.Н. Беляев, П.Б. Машихина, Е.Ю. Гунько. Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. Випуск 16. Дніпропетровськ 2007. с 18 - 20.
6. Беляев Н.Н., Гунько Е.Ю., Машихина П.Б. Математическое моделирование в задачах экологической безопасности и мониторинга чрезвычайных ситуаций: Монография. / Н.Н. Беляев, Е.Ю. Гунько, П.Б. Машихина. Д.: «Акцент ПП», 2013. – 159 с.
7. Бруцкий Е.В. Теория атмосферной диффузии радиоактивных выбросов. Киев: Институт гидромеханики НАН Украины, 2000. – 443 с.
8. Згуровский М. З. Численное моделирование распространения загрязнения в окружающей среде / Згуровский М. З., Скопецкий В. В., Хрущ В. К., Беляев Н. Н. – К.: Наук. думка, 1997. – 368 с.
9. Методика прогнозування наслідків вилливу (викиду) небезпечних хімічних речовин при аваріях на промислових об'єктах і транспорті / – К., 2001. – 33с.
- 10.Марчук Г. И. Математическое моделирование в проблеме окружающей среды. – М.: Наука, 1982. – 316 с.
- 11.Самарский А. А. Теория разностных схем. – М.: Наука, 1983. – 616 с.
- 12.Шаталов А.А., Лисанов М.В. Методика расчета распространения аварийных выбросов, основанная на модели рассеивания тяжелого газа // Безопасность труда в промышленности. – 2004. – № 9. – С. 46 – 52с.
- 13.Hanna S. Air Quality Modeling Over Short Distances.// College on Atmospheric Boundary Layer and Air Pollution Modeling: 16 May-3 June 1994. №SMR/760-2 – P. 712 – 743.
- 14.Belyaev M. Air Pollution Modelling of Technogenic Catastrophes caused by Terrorist Attacks on Rail Transport of Chemical Substances.// Simulation and Assessment of Chemical Processes in a Multiphase Environment . NATO Science for Peace and / Security Series. – С.: Environmental Security, Springer,2007. P.327 – 336.
- 15.Biliaiev M.M., Kharytonov M.M. Numerical simulation of indoor air pollution and atmosphere pollution for regions having complex topography// Conference Abstracts of 31st NATO / SPS International Technical Meeting on Air Pollution Modelling and it's Application, 27 September – 01 October, Torino, Italy, 2010. № P1.7.

УДК 330:658

Іванілов О.С., Смачило В.В., Неупокоева А.А.

Харківський національний університет будівництва та архітектури

**ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ
ГРАФОАНАЛІТИЧНИМ МЕТОДОМ**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Дослідження питання оцінки потенціалу підприємства є важливою та необхідною задачею кожного далекогля-

дного керівника. Це забезпечить коректне прийняття управлінських рішень, що позитивно вплине на довгострокову перспективу господарювання. Вказаний мо-

мент обумовлює своєчасність та актуальність обраної теми дослідження.

Інформаційною основою дослідження є праці відомих українських та російських фахівців: В. Рожкова, І. Сіваченко, А. Юданова, Г. Азоева, Р. Фатхутдінова, Г. П'ятницької та інших, монографії, збірники наукових праць, статті у фахових виданнях, матеріали наукових конференцій, законодавчі та нормативні акти України, Кабінету Міністрів України, офіційні статистичні дані.

Метою статті є оцінка потенціалу будівельних підприємств Харківського регіону за допомогою графоаналітичного методу, спираючись на дані фінансової звітності та галузеві статистичні дані.

Об'єктом дослідження є процес оцінки потенціалу підприємства будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка потенціалу підприємства [4] – це упорядкований, цілеспрямований процес визначення в грошовому виразі вартості об'єкта з урахуванням потенційного і реального доходу, який має місце в певний проміжок часу за умов конкретного ринку.

Оцінка вартості ґрунтується на розумінні того, що будь-який об'єкт проходить стадію свого народження, яка супроводжується необхідними витратами. Надалі, права на будь-який об'єкт можуть виступати предметом обміну на ринку, і тому є можливість оцінити його на основі статистики ринкових продажів. І будь-яке придбання в умовах ринкової економіки обґрунтовується з позицій ефективності інвестицій, тому об'єкт оцінки можна розглядати як джерело вигод, на отримання яких розраховує його власник. Відповідно до цього методологія оціночної діяльності поєднує три загально визначених підходи [3]: дохідний, порівняльний (ринковий) та підхід з погляду акумуляції активів - майновий (для підприємства як цілісного майнового комплексу) або витратний (якщо мова йде про оцінку окремих активів).

Виходячи з цих підходів, більш детально розглянемо графоаналітичний метод

«Квадрат потенціалу». Графоаналітичний метод – це комплексний метод оцінки потенціалу підприємства. Він враховує 4 структурних елементи потенціалу: виробництво, маркетинг, організаційну структуру й менеджмент та фінанси.

Метод дозволяє системно встановити кількісні та якісні зв'язки між окремими елементами потенціалу, рівень його розвитку та конкурентоспроможності і на основі цього своєчасно обґрунтувати та реалізувати управлінські рішення щодо підвищення ефективності функціонування підприємства. Він має декілька теоретичних аспектів, які необхідно враховувати при обґрунтуванні управлінських рішень.

Етапи оцінки [2]:

1) Показники групуються в 4 групи:

а) виробництво (обсяг реалізації продукції, якість продукції, фондівіддача, витрати на 1 грн. товарної продукції, екологія виробництва, чистий прибуток, рентабельність виробництва);

б) маркетинг (ділові якості менеджерів, ефективність організаційної структури управління, вік персоналу, рівень освіти, середньомісячна оплата праці);

в) організаційна структура і менеджмент (обсяг постачань на внутрішній ринок, місце в експорті, фінансування рекламної діяльності, фірмовий стиль, ціна за одиницю продукції, витрати на соціальну діяльність);

г) фінанси (коефіцієнт загальної ліквідності, коефіцієнт проміжної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, оборотність матеріальних засобів, термін погашення дебіторської заборгованості, рентабельність продажу, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, оборотність активів, коефіцієнт заборгованості, виторг на одного працюючого, коефіцієнт автономії).

2) Визначається вагомість показників.

3) Визначаються еталонні значення показників. Еталонні значення показників, як правило, дорівнюють середньогалузевим показникам, можуть вибиратися по показникам найкращого підприємства,

можуть вибиратися бажані значення показників.

4) Виконується розрахунок довжини вектора для i -ї групи за допомогою формули [3]:

$$Bk = 100 - (P_j - (k_{ч} \cdot n)) \cdot \frac{100}{(k_{ч} \cdot n \cdot (m-1))}, \quad (1)$$

де P_j – показник по аналізованому підприємству; $\sum k_{ч}$ – сума показників коефіцієнту чутливості; n – кількість показників групи; m – кількість аналізованих об'єктів.

5) Виконується побудова графіку квадрат-потенціалу. Далі за формою квадрата робляться висновки [4]:

а) за розмірами квадрату:

- якщо довжина вектору > 70 – підприємство має крупний потенціал;
- якщо довжина вектору $= 30 - 70$ – підприємство має середній потенціал;
- якщо довжина вектору < 30 – підприємство має малий потенціал.

б) за типом квадрату потенціалу:

- якщо довжина вектора $B1 = B2 = B3 = B4$ – підприємство має збалансований потенціал (форма графічної фігури близька до квадрату);
- якщо довжина векторів $B1-B4$ сильно різняться – підприємство має незбалансований потенціал (форма графічної фігури є неправильним чотирикутником).

Проведемо оцінку потенціалу підприємства за допомогою графоаналітичного методу "Квадрат потенціалу" на прикладі трьох будівельних підприємств Харківського регіону: ТОВ «МКДУ», ТОВ «Кристал+» та ПАТ «Грест – Житлобуд - 1».

Базуючись на статистичній та фінансовій звітності цих підприємств проведемо розрахунки величини складових потенціалу за вищенаведеною методикою.

1. Проведемо розрахунки потенціалу трьох підприємств за показниками за допомогою формули:

$$P_j = k_{ч} \times \text{ранг}, \quad (2)$$

де $k_{ч}$ – показник коефіцієнту чутливості.
 $P_{\text{«МКДУ»}} = (1,2 \cdot 3) + (1,25 \cdot 2) + (1,1 \cdot 3) + (1,1 \cdot 1) + (1,05 \cdot 1) + (1,15 \cdot 3) + (1,15 \cdot 3) = 18,45$

$P_{\text{«Кристал+»}} = (1,2 \cdot 2) + (1,25 \cdot 3) + (1,1 \cdot 2) + (1,1 \cdot 2) + (1,05 \cdot 2) + (1,15 \cdot 2) + (1,15 \cdot 2) = 17,25$

$P_{\text{«Житлобуд-1»}} = (1,2 \cdot 1) + (1,25 \cdot 1) + (1,1 \cdot 1) + (1,1 \cdot 3) + (1,05 \cdot 3) + (1,15 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) = 12,3$

Знаходимо довжину вектора «Виробництво» по кожному підприємству за допомогою формули (1):

$Bk_{\text{«МКДУ»}} = 100 - (18,45 - 7) \cdot 100 / (7 \cdot (3 - 1)) = 18,25$

$Bk_{\text{«Кристал+»}} = 100 - (17,25 - 7) \cdot 100 / (7 \cdot (3 - 1)) = 26,82$

$Bk_{\text{«Житлобуд-1»}} = 100 - (12,3 - 7) \cdot 100 / (7 \cdot (3 - 1)) = 62,16$

2. Проведемо розрахунки потенціалу трьох підприємств за показниками, використовуючи формули (2):

$P_{\text{«МКДУ»}} = (1,15 \cdot 3) + (1,37 \cdot 2) + (1,15 \cdot 1) + (1,18 \cdot 3) + (1,15 \cdot 3) = 14,33$

$P_{\text{«Кристал+»}} = (1,15 \cdot 2) + (1,37 \cdot 3) + (1,15 \cdot 2) + (1,18 \cdot 1) + (1,15 \cdot 2) = 12,19$

$P_{\text{«Житлобуд-1»}} = (1,15 \cdot 1) + (1,37 \cdot 1) + (1,15 \cdot 3) + (1,18 \cdot 2) + (1,15 \cdot 1) = 9,48$

Розрахуємо довжину вектора «Менеджмент» за допомогою формули (1):

$Bk_{\text{«МКДУ»}} = 100 - (14,33 - 5) \cdot 100 / (5 \cdot (3 - 1)) = 6,7$

$Bk_{\text{«Кристал+»}} = 100 - (12,19 - 5) \cdot 100 / (5 \cdot (3 - 1)) = 28,1$

$Bk_{\text{«Житлобуд-1»}} = 100 - (9,48 - 5) \cdot 100 / (5 \cdot (3 - 1)) = 55,2$

3. Проведемо розрахунки потенціалу трьох підприємств за показниками за допомогою формули (2):

$P_{\text{«МКДУ»}} = (1,2 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,15 \cdot 2) + (1,15 \cdot 3) + (1,1 \cdot 3) + (1,25 \cdot 3) = 15,15$

$P_{\text{«Кристал+»}} = (1,2 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,15 \cdot 3) + (1,15 \cdot 2) + (1,1 \cdot 2) + (1,25 \cdot 2) = 12,8$

$P_{\text{«Житлобуд-1»}} = (1,2 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,1 \cdot 1) + (1,25 \cdot 1) = 7$

Розрахуємо довжину вектора «Маркетинг» за допомогою формули (1):

$Bk_{\text{«МКДУ»}} = 100 - (15,15 - 6) \cdot 100 / (6 \cdot (3 - 1)) = 23,78$

$Bk_{\text{«Кристал+»}} = 100 - (12,8 - 6) \cdot 100 / (6 \cdot (3 - 1)) = 43,36$

$Bk_{\text{«Житлобуд-1»}} = 100 - (7 - 6) \cdot 100 / (6 \cdot (3 - 1)) = 91,67$

4. Проведемо розрахунки потенціалу трьох підприємств за, використовуючи формулу (2):

$P_{\text{«МКДУ»}} = (1,04 \cdot 3) + (1,15 \cdot 3) + (1,1 \cdot 3) + (1,05 \cdot 3) + (1,05 \cdot 1) + (1,15 \cdot 3) + (1,05 \cdot 3) + (1,12 \cdot 3) + (1,13 \cdot 3) + (1,04 \cdot 2) + (1,05 \cdot 3) + (1,07 \cdot 2) = 34,79$

$P_{\text{«Кристал+»}} = (1,04 \cdot 1) + (1,15 \cdot 1) + (1,1 \cdot 2) + (1,05 \cdot 1) + (1,05 \cdot 2) + (1,15 \cdot 1) + (1,05 \cdot 1) + (1,12 \cdot 1) + (1,13 \cdot 2) + (1,04 \cdot 3) + (1,05 \cdot 2) + (1,07 \cdot 1) = 19,41$

$P_{\text{«Житлобуд-1»}} = (1,04 \cdot 2) + (1,15 \cdot 2) + (1,1 \cdot 1) + (1,05 \cdot 2) + (1,05 \cdot 3) + (1,15 \cdot 2) + (1,05 \cdot 2) + (1,12 \cdot 2) + (1,13 \cdot 1) + (1,04 \cdot 1) + (1,05 \cdot 1) + (1,07 \cdot 3) = 23,8$

Розрахуємо довжину вектора «Фінанси» за допомогою формули (1):

$Bk_{\text{«МКДУ»}} = 100 - (34,79 - 12) \cdot 100 / (12 \cdot (3 - 1)) = 4,96$

$$V_{k_{\text{«Кристал+»}}} = 100 - (19,41 - 12) \cdot 100 / (12 \cdot (12 - 1)) = 69,11$$

$$V_{k_{\text{«Житлобуд -1»}}} = 100 - (23,8 - 12) \cdot 100 / (12 \cdot (3 - 1)) = 50,79$$

На основі зроблених розрахунків складових потенціалів будівельних підприємств, будуємо для кожного «квадрат потенціалу» (рис. 1).

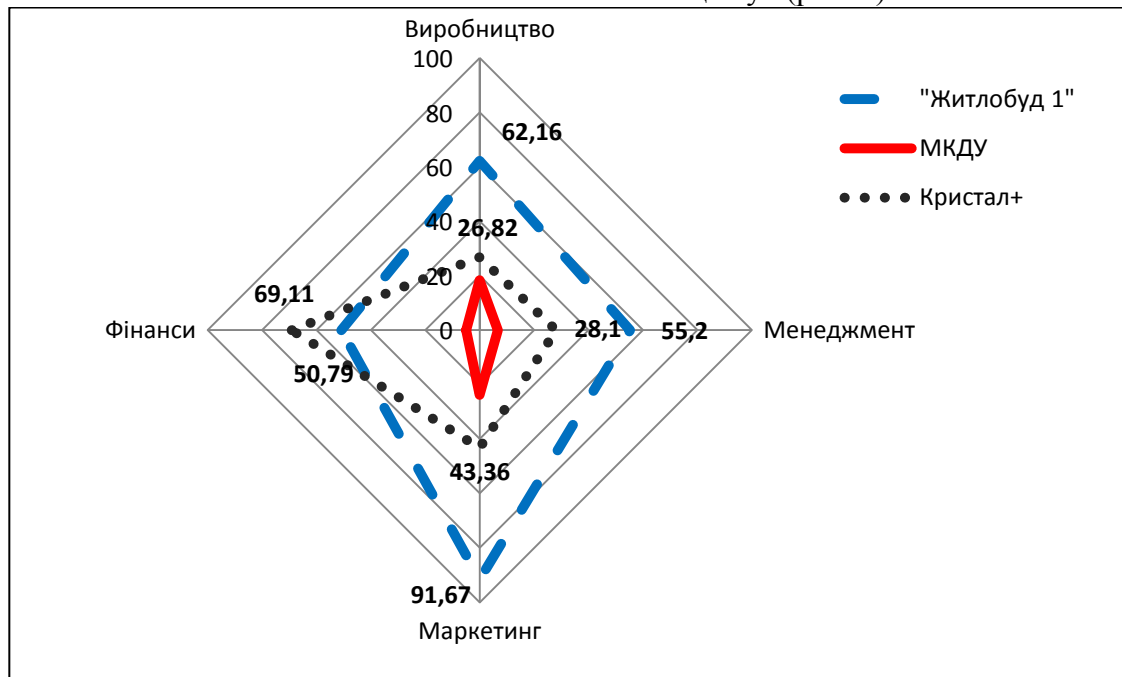

Рис. 1 – Спільний аналіз потенціалу трьох підприємств

Спільний аналіз показників на рис. 1 свідчить про те, що найбільше значення складових потенціалу має підприємство ПАТ «Трест Житлобуд - 1». Це підприємство у векторі маркетингу має високий (крупний) відносний рівень маркетингу (більше 70 % - 91,67%); у векторі виробництва підприємство знаходиться на нижньому рівні високого (крупного) відносного рівня (62,16%); у векторі фінансів підприємство має середній потенціал, бо його вектор коротший за 70%, він має 50,79%; у векторі організаційної структури і менеджменту підприємство має середній потенціал, бо має 55,2 %.

Підприємство ТОВ «МКДУ» має великий потенціал у векторі маркетингу (23,78%), а найслабкіша його сторона – це фінанси (4,96%). Підприємство «Кристал +», навпаки, має великий потенціал у векторі фінанси (69,11%), а найслабкіший потенціал – у векторі виробництво (26,82%).

Отже можна зробити висновок, що найвищий рівень потенціалу має підприємство ПАТ «Трест Житлобуд-1», най-

нижчий – ТОВ «МКДУ». При цьому відмічаємо незбалансованість потенціалів у всіх підприємствах, що аналізуються. Оскільки у трьох підприємств є значний фінансовий потенціал - доцільним є залучення кредитних коштів для модернізації основних засобів: підвищення потужності підприємства та впровадження нових основних засобів та технологій, що підвищить фондівдачу та відповідно рівень доходності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бачевський Б. Є., Заблудська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства: Навч. пос. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 400 с.
2. Попов Е.В. Рыночный потенциал предприятия, — М.: "Экономика", 2002 — 559с.
3. Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. Т. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 316 с.
4. Інформаційний ресурс [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.refine.org.ua>